

# 2020



**Gudenåskolen**

## LOKALHISTORISK KALENDER

Udgivet af Støtteforeningen for Ry Lokalarkiv



*Gudenåskolen*

## **Gudenåskolen, Fjeldevej 6, Gl. Rye – 1976**

Elever fra Gudenåskolens første hold opfører dukketeater for forældre og søskende. Forældrene og eleverne er forsamlet foran det gamle trykkeri på Fjeldevej 6 i Gl. Rye, som var det sted, hvor skolen havde til huse i sit første leveår fra 1976 til 1977.

### **Udgivet af Støtteforeningen for Ry Lokalarkiv**

Foreningens formål er at støtte Lokalarkivets arbejde gennem indsamling af arkivalier, udklip, billeder, film og andet materiale af interesse for det lokalhistoriske arbejde i arkivets område. Desuden er der udadvendte aktiviteter såsom ture, foredrag og udstillinger m.m. der udbreder kendskabet til den lokale historie.

Støtteforeningen udgiver hvert år i samarbejde med Lokalarkivet denne kalender.

På foreningens hjemmeside [www.mit.ryarkiv.dk](http://www.mit.ryarkiv.dk) viser vi bl.a. billeder, vi mangler oplysninger om. Husk at kontakte Lokalarkivet inden du kasserer gamle billeder, film, papirer, protokoller m.v. af lokal interesse.

Henvendelse vedr. medlemskab til Støtteforeningen:

Støtteforeningen for Ry Lokalarkiv, Klostervej 6, 8680 Ry. [mail@ryarkiv.dk](mailto:mail@ryarkiv.dk)

eller Ib Jensen Skytte, 2099 8275. Email: [skyttery@gefiber.dk](mailto:skyttery@gefiber.dk)

Ry Lokalarkiv, Klostervej 6, 8680 Ry. Tlf. 8794 2887. Email: [mpm@museumskanderborg.dk](mailto:mpm@museumskanderborg.dk)

Åbningstider: Mandag 13.00-15.00 – tirsdag 14.00-16.00

### **Billeder beskyttet af ophavsret**

Trods omhyggelig behandling af det benyttede billedmateriale kan vi have benyttet fotos, som uden vort vidende er beskyttet af ophavsret. Skulle dette være tilfældet, vil vi være glade for at få en henvendelse.



## Gudenåskolen, Lilleskolen i Ry – 1986

Gudenåskolen blev oprettet i 1976 og havde i begyndelsen til huse på Fjeldevej 6 i Gl. Rye i Jørgen Wiehes nedlagte trykkeri. En forældregruppe havde arbejdet i halvandet år med vedtægter, målsætning og principper, og i august åbnede skolen med 12 elever, hvilket var minimum for godkendelse.

Pædagogikken lå i forlængelse af 68-oprørets opgør med den borgerlige ”sorte” skole. Eleverne opdeltes ikke efter alder, men undervistes i grupper, der aldermæssigt spredte sig over 2-3 år. Undervisningen fulgte undervisningsministeriets officielle planer, men pædagogisk var skolen inspireret af Summerhill og Freinet, havde ikke-fagdelt undervisning, større elevmedbestemmelse og var tænkt som et alternativ til områdets folkeskoler.

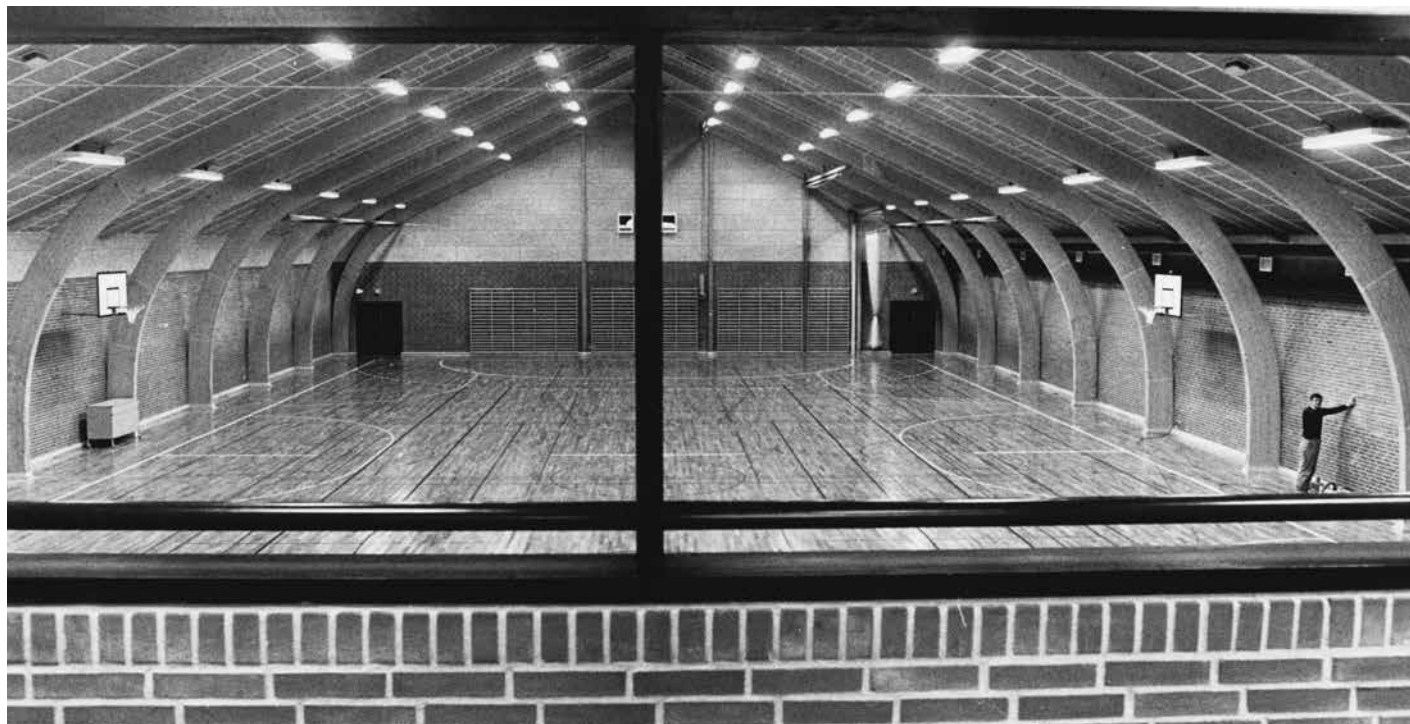
I 1977 flyttede skolen til Siim. Den første tid foregik undervisningen i stuehuset på en nedlagt gård, indtil byggeriet på Brunhøjvej 9 stod færdig til indflytning.

Elevtallet er siden vokset støt, og i dag har skolen 228 elever. Det har været nødvendigt at bygge til flere gange.

**Januar**

**2020**

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
1			1	2	3	4	5
2	6	7	8	9	10	11	12
3	13	14	15	16	17	18	19
4	20	21	22	23	24	25	26
5	27	28	29	30	31		



## Låsbyhallen, Niels Bohrsvej 7 – 1980

Hallen blev bygget som fælleshal for skolen og sportsklubberne for på denne måde at kunne udnytte hallen optimalt.

Hallen blev officielt indviet i 1980 med fælles indmarch af spejdere, sportsfolk, skoleelever med flere. Ry Blæserorkester underholdt og Låsby og Omegns Folkedansere lavede opvisning.

Hans Jørgen Krongård blev ansat som halinspektør. Samtidig med opførelsen af hallen blev stadion udvidet med 2 boldbaner.

I 1980 blev det besluttet, at Låsbyhallen skulle være en selvejende institution, og i 1981 valgte Boldklubben, Beboerforeningen og Folkedanserne repræsentantskab og bestyrelse. Hallen havde indtil da været drevet kommunalt.

Der er aktiviteter for alle aldergrupper i hallen. Formiddagene er reserveret skolen og dagplejen, onsdagsklubben byder på senioraktiviteter, og så er der ellers fodbold, håndbold, gymnastik, badminton, motion, yoga, volleyball, bordtennis, floorball.

**Februar**

**2020**

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
5						1	2
6	3	4	5	6	7	8	9
7	10	11	12	13	14	15	16
8	17	18	19	20	21	22	23
9	24	25	26	27	28	29	



### Esso Service tankstation, Randersvej 8 – cirka 1955

Tankstationen, der nu er nedrevet for at give plads til Bytorvet, blev opført af mekaniker Ernst Østerlund, hvis navnetræk også anes på tagfrisen. Ernst Østerlund var også kendt for at deltage i baneløb på motorcykel. Bygningen er efter oplysninger fra hustruen Gudrun Østerlund opført i 1951. Ejendommen bag den nye servicestation blev tidligere anvendt til autoværksted med lærlinge.

Kioskens sortiment udvidedes efterhånden til også at omfatte kolonialvarer, som kunne dække de fleste akut opståede weekendbehov.

Bag tankstationen ses Mejeriet Marskendal med den høje skorsten. Oprindeligt lå det på Hårbyvej i Firgårde og fik navnet efter en af de dybe slugter ved Firgårde. I 1937 blev mejeriet ved Håndværkerforeningens mellemkomst flyttet til Ry. Mejeriet lukkede i 1978.

Man ser også Randersvej 4, hvor der var renseri, og bag tanken anes den lille bygning, hvor der var skomagerværksted.

### Marts

2020

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
9							1
10	2	3	4	5	6	7	8
11	9	10	11	12	13	14	15
12	16	17	18	19	20	21	22
13	23	24	25	26	27	28	29
14	30	31					



## Gadekæret i Alling – cirka 1935

Kig hen over gadekæret i Alling. I forgrunden ligger en række trædesten, som kunne benyttes med risiko for en våd sok, hvis en besked var så vigtig, at der ikke var tid til at gå rundt om gadekæret. Sikkert også en yndet legeplads for landsbyens børn.

I baggrunden ses Alling Kirke. I højre side ses hjørnet af Præstegården.

Bag sivbevoksningen ligger tre huse. I haven hænger vasketøj til tørre. Hvor de tre huse til venstre ses, ligger i dag Ringvej 20.

Huset til venstre var et kampestenshus, som blev revet ned i 1970'erne. Stenene fra huset blev genanvendt og fungerer i dag som stenkantning ud mod Ringvej.

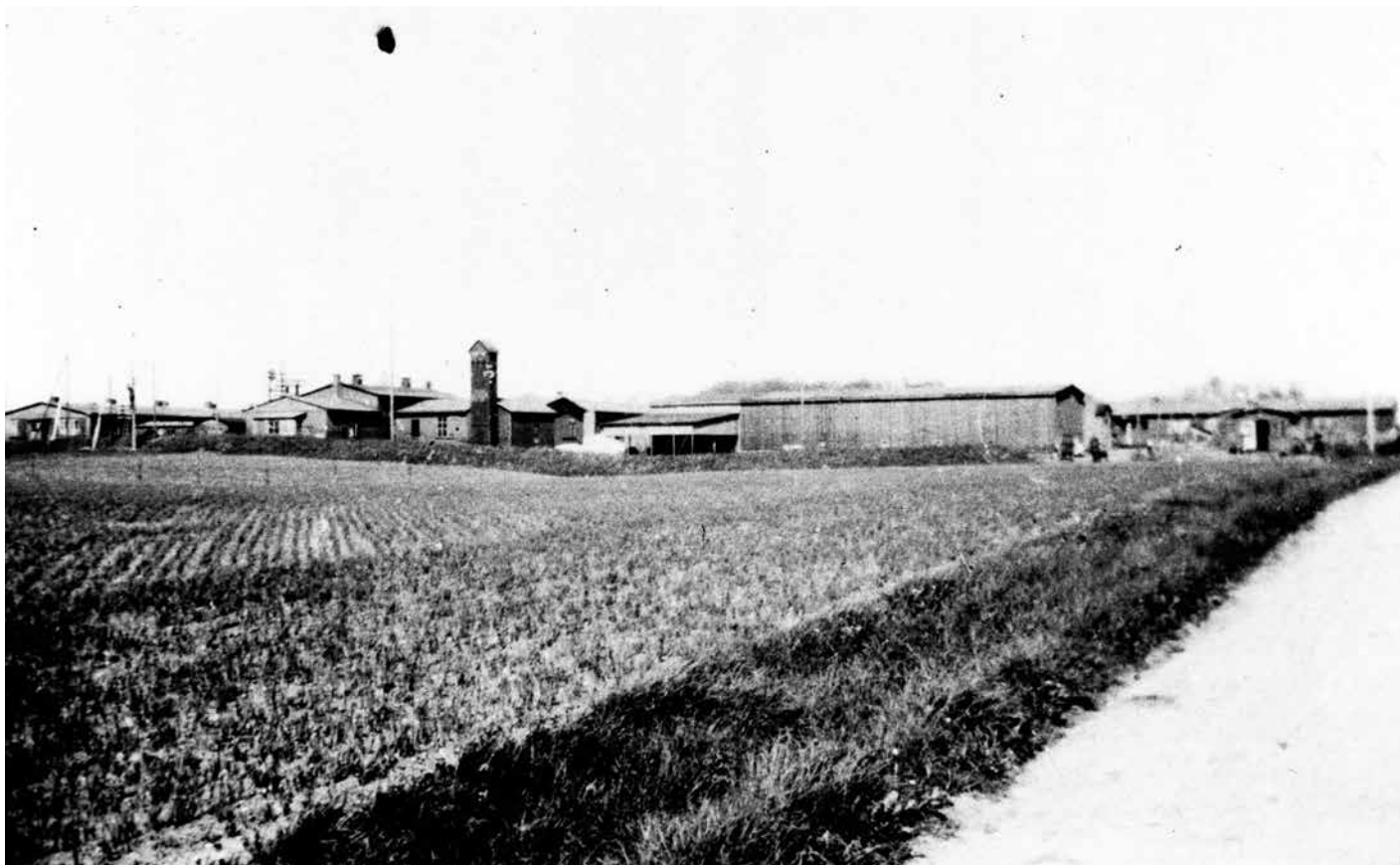
Gadekæret blev fyldt op i 1970'erne og er i dag bypark. Kun en lille branddam er tilbage af gadekæret.

Midt i gadekærets sivbevoksning ligger i dag Alling Beboerhus. Ved opførelsen af Beboerhuset blev man opmærksom på, at landsbyens gamle, fælles gadekær stadig var fælles, og Beboerhuset blev således opført på landsbyens fællesjord i det nu opfyldte gadekær.

**April**

**2020**

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
14			1	2	3	4	5
15	6	7	8	9	10	11	12
16	13	14	15	16	17	18	19
17	20	21	22	23	24	25	26
18	27	28	29	30			



### Radaranlægget "Adler", Hemstokvej – 1943

Fra 1943 havde tyskerne opført et radarnetværk, som blandt andet dækkede hele Danmark, Holland og Belgien. Hver radarzone bestod af et Freya-anlæg, som fungerede som varslingsanlæg samt to Würzburg-anlæg. Det ene Würzburg-anlæg skulle spotte og følge fjendtlige fly, mens det andet Würzburg-anlæg skulle lede egne fly mod de fjendtlige fly.

Ved Hemstok opførtes et radaranlæg bestående af et Freya-anlæg samt to Würzburg-anlæg. Radarzonen fik kodenavnet "Adler" og var i 1944 bemandedet med en oberstløjtnant som chef, tre officerer, 241 soldater samt 119 kvindelige signal-medarbejdere.

Fra "Adler" spottede man den 21. april 1944 et engelsk Lancasterfly, som var på vej tilbage fra et bombetogt i Stettin. En jager blev dirigeret mod flyet og skød det engelske fly ned. Alle syv besætningsmedlemmer omkom og ligger begravet på Gl. Rye Kirkegård.

**Maj**

**2020**

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
18					1	2	3
19	4	5	6	7	8	9	10
20	11	12	13	14	15	16	17
21	18	19	20	21	22	23	24
22	25	26	27	28	29	30	31



Foto: Mogens Riis Lauritzen. Ry Lokalkiv

## Genforeningsstenen på Flensted Byvej – 2011

Efter folkeafstemningen i 1920 blev den nordlige del af Hertugdømmet Slesvig genforenet med Kongeriget Danmark. Landet over rejstes mindsten for at fejre begivenheden. Initiativtagerne var ofte den lokale skolelærer.

I Ry Kommune rejstes 3 genforeningssten: I Ry på Skanderborgvej, i Låsby på Nørregade ved kirken og i Flensted på Flensted Byvej.

Lærer E. Harlou var drivende kraft. Arkitekt V. H. Hammer i København lavede vederlagsfrit en tegning med et forslag til stenen og det lille anlæg, den står i.

Anlægget er en svagt buet stenmur bag byens daværende brønd. I murens midte indmuredes mindstenen med en stendysse som top. Bag dyssen rejstes en flagstang.

Inskriptionen blev forfattet af lærer E. Harlou:

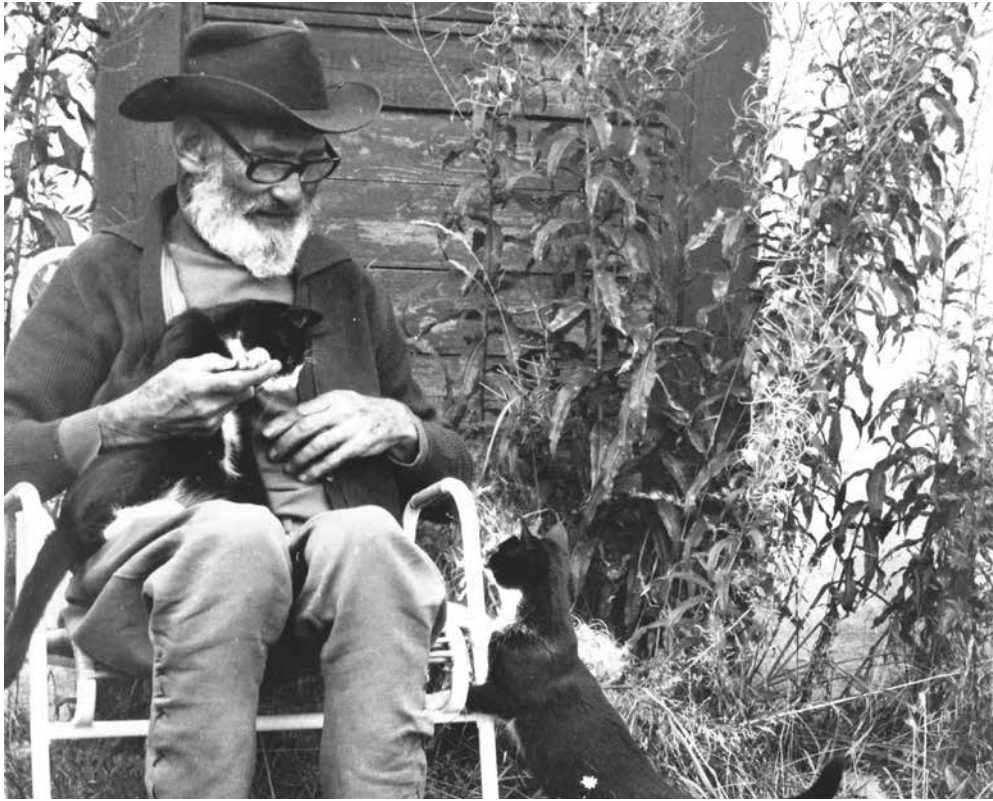
MAGT VAR RET / DANMARK LED / RET BLEV MAGT / FORDI I STRED

I dag er anlægget et lille, hyggeligt åndehul midt i Flensted med et bord og en bæk, hvor man i fred og ro kan nyde sin medbragte kaffe.

**Juni**

**2020**

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
23	1	2	3	4	5	6	7
24	8	9	10	11	12	13	14
25	15	16	17	18	19	20	21
26	22	23	24	25	26	27	28
27	29	30					



### Tex Ilden, eneboer i skoven ved Hejnæs – 1972

Tex Ilden, født Villads Jeppesen i Haderslev i 1905, oplevede ifølge sin egen fortælling mere, end de fleste havde fantasi til at forestille sig: I et avisinterview i 1972 fortalte han om livet blandt zigeunere i Europa og indianere i Canada, som sømand i den amerikanske marine og som indsat i tysk koncentrationslejr. Han berettede også om nye oplevelser efter krigen, blandt andet en cykeltur jorden rundt, hvorunder han besøgte Albert Schweitzer i Afrika.

Tre gange skal han have mødt og talt med kong Christian X og hver gang sluppet godt fra at ”dusse” ham. Ja, det var faktisk kongen, der havde sørget for, at Villads fik navneforandring til Tex Ilden, sådan som han var blevet kaldt som cowboy i Amerika.

Først i 1960’erne landede han igen i Danmark og fandt fred og ro i en hytte i skovene ved Hejnæs.

Undertiden kunne man træffe ham på østjyske skoler, hvor han underholdt eleverne med tryllekunst og fortællinger fra sit begivenhedsrige liv.

**Juli**

**2020**

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
27			1	2	3	4	5
28	6	7	8	9	10	11	12
29	13	14	15	16	17	18	19
30	20	21	22	23	24	25	26
31	27	28	29	30	31		



### Petersborg, Enghavevej 9 – cirka 1920

Navnet Petersborg skal ikke henlede tankerne på en borg. Nej, ideen var en helt anden. Grunden, som dengang gik helt ned til Ry Møllesø, havde højskolemanden Peter Bojsen købt af sin svigersøn og ejer af Ry Højskole, Helge Hostrup. I 1903 lod han opføre det store hus på Enghavevej og navngav det med henvisning til sit eget navn, Peter, og sin hustrus navn, Ingeborg.

Efter en årrække solgte Peter Bojsen til den lokale førstelærer P. K. Fjeldsted i 1916. Denne afstod året efter ejendommen til Niels Jensen og Anders Sørensen med en fortjeneste på 3000 kr. Ingen af de to nye ejere boede ved overtagelsen i huset, men lejede sikkert ud til højskolelærer Peder Jakobsen, der på billedet ses med sin familie.

I 1922 overtog Anders Sørensen, der var far til Anna Klindt Sørensen, huset, som blev i familiens eje frem til 1986. Efter en del polemik solgtes huset til private, og grunden ned til Møllesøen blev til offentligt område til gavn for byens borgere.

### August

2020

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
31						1	2
32	3	4	5	6	7	8	9
33	10	11	12	13	14	15	16
34	17	18	19	20	21	22	23
35	24	25	26	27	28	29	30
36	31						



Maleri af Hans Smidth

### Klokkestablen ved Gl. Rye Kirke – cirka 1880

Billedet er malet af Hans Smidth, som malede mange motiver fra Gl. Rye og Det midtjyske Søhøjland i slutningen af 1800-tallet. Han havde nær tilknytning til familierne på Højkol. Billedet hænger i dag i Skt. Søren's Hus.

Billedet viser klokkestablen ved Skt. Søren's Kirke i Gl. Rye. Stigen vender ind mod kirken, som altså har stået til højre for billedet. I det fjerne kan man se Mossø og nogle huse, som formentlig har ligget ved Engvej i nærheden af Geskelund.

På klokkestablen kan man ane rebet til ringeren. På billedet ses to personer, en gammel mand og en lille pige. Vi ved ikke, hvem de er. Topstykket af et gravmæle stikker op over buskene. Gravmælet findes ikke mere.

Med reformationen 1536 svandt kirkens indtægter. Bygningerne blev ikke vedligeholdt og forfaldt, og i 1698 blev kirketårnet revet ned. Klokkestablen er formentlig rejst i den forbindelse. Det nuværende tårn er opført i 1912, tegnet af Hack Kampmann og betalt af Jens Sørensen fra Bakkegården.

## September

2020

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
36		1	2	3	4	5	6
37	7	8	9	10	11	12	13
38	14	15	16	17	18	19	20
39	21	22	23	24	25	26	27
40	28	29	30				



Foto: K. N. Baunsgaard. Ry Lokalarkiv

## Ry Håndværker- og Borgerforening stiftes 1895

I 1871 åbnede banen gennem Ry, og stationsbyen opstod. Fremsynede mænd med blik for byens udvikling stiftede i 1895 Ry Håndværker- og Borgerforening for at kunne tale med større vægt i sognerådene, hvor bønderne havde flertal. Foreningen har siden haft stor betydning for byens udvikling og byens borgere.

Da vejen mellem Alling og Ry blev anlagt i 1909, var foreningen drivende kraft med at skaffe politisk støtte og indsamling af penge. Ligeledes igen i 1920 ved køb af jord ved Lillesø, så byens borgere fik adgang til søen. En del af arealet blev senere solgt til Ry Bådlaug.

Foreningen havde også blik for kulturlivet. Et stort maleri af Vilhelm Kyhn blev anskaffet og senere udlånt til Søkilde Plejehjem. Maleriet hænger nu på Ry Bibliotek.

Fotografiet viser foreningens bestyrelse i 1902: Stående fra venstre trafikassistent Israelsen, lærer P. K. Fjeldsted, snedker Rasmussen, siddende urmager Brostrup og maler Christensen.

**Oktober**

**2020**

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
40				1	2	3	4
41	5	6	7	8	9	10	11
42	12	13	14	15	16	17	18
43	19	20	21	22	23	24	25
44	26	27	28	29	30	31	



## Jaungyde Mølle, Tulstrupvej 131 – før 1918

Helt ude ved Tulstrup sogns østlige grænse lå der for 100 år siden en vindmølle.

På et målebordsblad fra 1876 optræder møllen for første gang med navns nævnelse, men vi ved, at parcellen blev frasolgt Overgård i 1845. Køberen Anders Andersen solgte i 1872 stedet til møller Jens Eriksen uden at der nævnes nogen mølle. Efter sigende var det Jens Eriksen, der byggede den i løbet af de næste par år.

I 1889 erhvervede Frederik Jensen møllen for 11.000 kr. I 1901 og 1911 havde han både en møl-  
lersvend og en møllekusk ansat i sin tjeneste.

Jacob Pedersen var ejer 1918-1925 og havde overtaget møllen med alle dens oplagrede varer og en nyinstalleret motor til vindstille vejr.

Næste ejer indtil 1960 var Anton Marius Jørgensen. Han købte stedet for 47.000 kr., men ved denne handel nævnes intet om møllen. Begge de to sidstnævnte ejere optræder kun som gårdeje-  
re i folketællingerne, og møllen er formodentligt ophørt med at fungere i mellemkrigsårene.

## November

2020

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
44							1
45	2	3	4	5	6	7	8
46	9	10	11	12	13	14	15
47	16	17	18	19	20	21	22
48	23	24	25	26	27	28	29
49	30						



### Julegrisen slagtes på Illerup Overmark – cirka 1895

Før udbredelsen af køle- og frysehuse skete slagtning af grisen til hjemmebrug som regel sent på efteråret, så man kunne nå at behandle de store mængder kød, inden det blev dårligt. Traditionelt var slagtningen forbundet med forberedelserne til den kommende julefest. Metoderne til opbevaring af kødet kunne være rygning, saltning eller henkogning.

På en klar vinterdag ses hjemmeslagteren her i sving med parteringen af den ophængte gris hos husmand Søren Andersen og hans kone Maren Katrine Sørensen, der boede Østermarksvej 17 ved Illerup. Tre store knægte er tilstede for at følge med i begivenheden. Fodtøjet er træsko, og to af drenge er i stumpede bukser og lange sokker.

Søren Andersen var morfar til smedemester Søren Bach fra Gl. Rye, der var en kendt personlighed fra den gamle Ry Kommune, hvor han ivrigt deltog i lokalpolitik og arbejdet med egnshistorien.

### December

2020

Uge	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
53	28	29	30	31			



Alling Gadekær med Ringvej 19 cirka 1925. Ved gadekæret sidder tre børn. Gården brændte i 1928.



Jaungyde Mølle, Tulstrupvej 131, 1876-1925. Usigneret maleri.

## Det skete

---



### For 25 år siden – 1995

Ry Håndværker- og Borgerforening indvier musikpavillonen i Bådehavnen. Pavillonen har siden været ramme for mange meget populære havnekoncerter i sommermånederne.

---



Foto: Aase Maagaard

### For 100 år siden – 1920

Ry Håndværker- og Borgerforening køber grund ved Lillesø (bådehavnen) for at sikre bådeplads til bådejere, samt at sikre at byens borgere havde adgang til at opholde sig ved søen. Grunden blev senere solgt til Ry Bådlaug.

---



### For 50 år siden – 1970

Ry og Låsby Kommuner lægges sammen og får i alt 7441 indbyggere.

Til venstre ses lærer E. Harlou, førstelærer i Flensted, på kæmnerkontoret i Låsby cirka 1955 i samtale med kæmner Lyngfeldt Sørensen

---



Foto K. N. Baunsgaard. Ry Lokalkiv  
Rejsegilde. Hotel Ry, Kyhnsvej 2, Ry

### For 125 år siden – 1895

Hotellet i Ry brændte i 1894. Genopbygningen gik hurtigt i gang, og i 1895 kunne holdes rejsegilde på den nye bygning.

Til højre i billedet ses den gamle bygning, der ikke blev ødelagt ved branden i 1894.

---

### For 75 år siden – 1945

Ry Højskole. Oprydning efter den tyske beslaglæggelse. De beslaglagte bygninger blev efterladt i en frygtelig forfatning. Et stort oprydningsarbejde forestod. Her ses fra venstre: Karl Kristensen, Johs. Therkelsen, lærer Haugstrup, Max Andersen, lærer Harald Christensen, lærer Elbæk.

